

A Szociális Szakmai Szövetség

„10 éves” konferenciája

2005. november 4-5. Zichy Kastély, Seregélyes

Szegénység és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Előadó: Tausz Katalin és Darvas Ágnes ELTE TáTK

Tausz Katalin: Csak egy adatsort villantanék fel, amiből jól látszik – és ezt az UNICEF ma már eléggé nyilvánossá vált, vagy sok mindenki által ismert jelentése a gyermekszegénység a gazdag országokban is mutatja, hogy Magyarország azon országok csoportjába tartozik, ahol a gyermekszegénység aránya nagyobb, mint a nem gyermekeké, vagyis a felnőtteké, és mindenképpen nagyobb, mint a népesség átlagában. Sőt, ugye azt is láthatjuk ebből az adatsorból, hogy minél kisebb egy gyerek, annál nagyobb esélye van arra, hogy szegénységben nőjön fel. Itt röviden összefoglaltuk azt, hogy melyek azok a dolgok, amiket tudunk ma, és amelyeken keresztül lehetne a szociális ellátórendszernek, szolgáltatásokkal, pénzügyi ellátásokkal, és a foglalkoztatás egész rendszerével valamit kezelni, tehát mi mindent tudunk a gyerekszegénységről a meglévő kutatások alapján. Egyrészt, amit már mondtam, hogy a gyerekek jelentős része áll egy akármilyen módon is meghatározott szegénységi küszöb alatt, hogy magasabb, mint más korcsoportoké a gyermekszegénység aránya, hogy a jóval magasabb a legkisebbek és a három és többgyerekesek körében a gyermekszegénység aránya. Tudjuk azt, hogy a roma gyerekek körében jelentősen magasabb a gyerekszegénység aránya, mint a nem romák körében. Tudjuk azt is, hogy a meglévő adatok, amelyekből ezek a megállapítások is származnak, TÁRKI, KSH, vagy sok esetben a saját vizsgálataink is, azok a háztartások adataiból, jövedelmi adataiból következtetnek a gyermekek szegénységére, és a gyermekszegénységnek a természete, jellegzetessége, következményei ezekből nem válaszolhatók meg. Ami talán a legfontosabb a beavatkozás szempontjából, hogy a szegénység nem redukálható jövedelemhiányra, hanem olyan többdimenziós jelenség, ami ellen, hogy ha valamit akarunk tenni, akkor a gyerekszegénységnek ezt a többdimenziós jellegét kellene minél mélyebben megérteni. Nem először mondjuk ki, írjuk le: a gyerekszegénység az egyrészt azért nagyobb probléma, mint a felnőttek szegénysége, mert a gyerekek nem tudják megvárni, hogy majd a helyzet változzon, mert a gyerekkor az egy kitüntetett

időszaka az emberi életnek. Ami akkor nem történik meg, azt később nagyon nehéz – ha egyáltalán lehet – behozni. Itt az egészséges táplálkozásra, ruházkodásra, szellemiekre, motivációra, és mindenre gondolunk, és azért is egy nagyon fontos dolog, mert ezek a gyerekek jelentik majd a magyar társadalom jövőjét, tehát ami gyerekügyben ma megtörténik, vagy nem történik meg, annak egyenes következménye lesz az, hogy 10-15-20 év múlva hogyan fog alakulni a magyar társadalom helyzete. Ezen az ábrán azt szeretttük volna bemutatni, hogy azon túl, hogy a szegénység egy sokdimenziós jelenség, és van benne jövedelemszegénység, fogyasztás, lakásszegénység, a gyermekek számára fontos, illetve a társadalomban normaszzerűnek tekintett tevékenységekben való részvétel, jelent egyfajta mentális veszélyeztetettséget is. Melyek azok a tényezők, amelyek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy ezek a hátrányok halmozódjanak, és hogy a gyerekek pszicho-szociális fejlődése veszélyeztetett legyen. Szerepet játszanak ebben a piac hatásai, a piaccgazdaság működése, szerepet játszanak természetesen az egyéni, családi preferenciák, ahogy a családi háztartás gazdaság működik, ahogy a költségeket osztják a háztartás különböző tagjai között, amilyen – ugye, ezt leginkább onnan ismerjük: a lemondásoknak a sorozatát, hogy hogyan tervezik meg, hogy most inkább a villanyt nem, és a gyógyszert igen, és így tovább. És ami a mi szempontunkból nagyon lényeges az hogy, szerepet játszik benne az állami beavatkozás elmaradásának a hatása. Ugye, itt az előbbi kerekasztalnál sok szó esett arról, hogy kicsi, vagy nagy, mekkora állam kívánatos, és milyen a mostani? Most arról szeretnénk elsősorban beszélni, hogy mi az, amit nem tesz meg a központi állam, vagy a helyi állam, vagy a szabályozás, vagy a finanszírozás, annak érdekében, hogy a gyerekek helyzete, a legrosszabb helyzetű gyerekeknek a helyzete javuljon.

Egy német kutató egy elég szemléletes módon határozta meg, hogy mit lehetne a gyerekszegénység csökkentésére tenni, milyen politikákat lehetne kialakítani. Az egyik beavatkozási csomag csoport az a családok rendelkezésére álló jövedelemnek az emelése. Ez nagyon evidensnek tűnik, hozzáteszem, hogy ez természetesen nem csak a szociális transzfer jövedelmeknek az emelését jelentené, hanem a munkaerőpiacra való visszajuttatást. Azt a lehetőséget megteremteni, hogy a nők gyerekek mellett munkát tudjanak vállalni, esetleg rugalmas munkavégzési formákban, tehát itt nem egyszerűen arról van szó, hogy adjunk pénzt a szegény családoknak. Aki ebben a teremben ül, és a szociális szakmában dolgozik, az jól tudja, hogy ez önmagában nem elégséges. A másik út az a családok kiadásainak a csökkentése, ebbe az irányba tett lépésként értelmezhető pl. a legszegényebb családok gyerekeinek ingyenes iskolai, óvodai étkeztetése, a tankönyvek támogatása, de itt is még nagyon sok mindent végig lehetne gondolni az iskolába járás utazási költségeinek a részbeni átvállalásától kezdve, ami nagyon sok mindenen segíthetne. És hát a harmadik csoport az a megelőzésre és a gyermekjólétre központosító politikák, vagyis azok a preventív, proaktív eszközök, amelyek tulajdonképpen arra irányulnak, hogy a szegénységben felnövő gyerekek ne kerüljenek ugyanolyan reménytelen helyzetbe, mint a szüleik.

Az első, amiről beszélni szeretnénk, a szolgáltatások kapcsán: a megelőzésnek mik lehetnek a legfontosabb eszközei. Először is a bölcsődénél, illetve nem is jó megfogalmazás ez, hogy a bölcsődénél, hanem ahogy ezt ma már a fejlettebb országok nagy részében az OECD vonatkozó dokumentumaiban és EU-ban is mondják: a kora gyermekkori fejlesztésről szeretnénk beszélni. Arról, hogy a legkülönbözőbb kutatások megerősítik azt, hogy ami a gyerek 10-12 éves koráig nem történik meg szocializációban, kultúra közvetítésben, hátrányok leküzdésében,

motivációk felkeltésében, azt később jóval nagyobb költséggel, és jóval kisebb sikerességgel lehet csak megtenni. Tehát, a kiinduló hipotézisünk az, hogy baj van a magyar iskolarendszerrel, de sokkal nagyobb baj van az iskolarendszer előtt. A lehető legjobb iskolarendszer sem tudhatja megoldani azokat a problémákat, amelyek egy korábbi életszakaszban eredményesebben enyhíthetők volnának. Miután arról beszélünk, hogy az állami beavatkozás milyen eredményeket érhet el, nem szeretnék arról beszélni, ezért villantottam fel azt, hogy mi mindent is jelent a szegénység, hogy miféle hátrányokat jelent egy deprivált családban felnőni lakáskörülményekben, könyvek hiányában, nyaralás hiányában, fejlesztőjátékok hiányában, és így tovább, és így tovább. Itt az államnak igenis lehetne dolga, természetesen akkor, hogy ha a családok ezt választják, és ennek különböző intézményesített formái is lehetnének. Az egy külön történet lehetne, hogy a bölcsődét a magyar igazgatási rendszer miért szociális intézményként definiálja: a közigazgatás rendszerében az óvoda és az iskola az oktatásügy, a bölcsőde nem. Minden esetre más országokban, Angliában, Skóciában, Új-Zélandon éppen arra látni törekvéseket, hogy egységesen, egy rendszerben kezelik ezeket, és akkor most ne nevezzük bölcsődének, hanem a mondjuk egyéves életkor fölött a korai fejlesztést, az egész iskolarendszeren, mondjuk az általános iskolai rendszeren átnyúló fejlesztéssel. Tehát ezeknek a tanulmányoknak vagy kísérleteknek az a tanulsága, - amiről elég sokat lehet olvasni-, hogy csak egy integrált, az egyéves kortól mondjuk az iskolaköteles kor végéig tartó fejlesztési folyamat lehet az, ami a szocio-kulturális hátrányoknak a mérséklésére alkalmas lehet. Nálunk a bölcsőde a szociális tárcához tartozik, az persze önmagában semmit nem oldana meg, ha egy másik tárcához tartozna. Közhelyszerű, de ugye így van, hogy minél nagyobb egy település, annál inkább van esély rá, hogy ilyen intézmény legyen, miközben tudjuk, hogy a hátrányos élethelyzetek pedig nagyobb eséllyel sűrűsödnek a kisebb településekben.

Az alternatív gyermekgondozási formákkal való a családi napközi, illetve a házi gyerekefelügyelet működése, vagy ellátottság, ez ugye mondhatjuk, hogy észrevehetően, alig van az országban. Mintha ezt az életkorát a gyerekeknek az állam a családok magánügyeként kezelné, az intézményes, a nem pénzbeli beavatkozás szempontjából. Sok mindent lehetne mondani még a bölcsődékről, amit most nem fogok megtenni, mert az, hogy kevés van belőlük, az egy dolog, de a következő az, hogy ezekben a bölcsődékben milyen társadalmi presztízzsel, milyen képzettséggel dolgoznak a gondozónők. Akinek van gyereke, az nyilván tudja, hogy mit mondom, hogy az ember sok esetben a bölcsődére mintegy aranykorra emlékszik vissza, de ezzel együtt az biztos, hogy sem a bölcsődei gondozónők képzésében nem jelenik meg az a fajta komplex ismeretanyag, ami ahhoz kellene, hogy a szegregáltan élő, évek óta munkanélküli, fizikailag és mentálisan is lepusztult családok gyerekeinek a hátrányaiba valahogy be tudjanak avatkozni.

A következő ilyen intézmény az óvoda. Az óvodákkal való ellátottság Magyarországon 90 százalék fölötti, hozzáteszem, hogy az a fajta szegregáció, ami az iskolákban megjelenik elsősorban a roma és nem roma gyerekek között, az az óvodákban is érezteti a hatását. Általában a romák – és ebben az értelemben szegények – által lakott településekre igaz sok esetben, hogy a gyerekek csak az iskolakezdés előtti kötelező évre jutnak be az óvodába, és több száz olyan település van Magyarországon, ahol nincsen óvoda. Nyilvánvalóan itt két csoport: a roma gyerekek, illetve a fogyatékos gyerekeknek az integrációjával lehetne nagyon sok mindent tenni. Sajnos a rendelkezésemre álló idő nem elég arra, hogy erről beszéljek. Nagyon-nagyon rossz a helyzet a fogyatékos gyerekek esetében, pár

százra tehető azoknak a száma, akik ilyen az intézményekben valóban integráltan tudnak korai fejlesztésben részesülni.

Az iskolarendszer csak beteljesíti azt a folyamatot, ami elindult, vagy ha úgy tetszik, ráerősít. Ráerősít arra, hogy nincsenek bölcsődék, nincsenek kora gyermekkorban segíteni tudó intézmények, főleg nincsenek olyanok, amelyek komplex fejlesztést tudnának nyújtani a valamilyen szempontból hátrányos helyzetű gyerekeknek. Azokon a helyeken, ahol van is bölcsőde, és szűkösek a férőhelyek, ott azok a gyerekek, ahol az anyuka otthon van, mert inaktív, GYES-en, GYED-en van, vagy azért, mert valamelyik szülő, mondjuk az apa munkanélküli, ott a férőhely szűke miatt azt mondják, hogy ő tud vigyázni a gyerekére. A bölcsőde még mindig, mintegy ilyen humán megőrző szerepel a közgondolkodásban, és éppen azok nem jutnak be abba a kevés számú intézménybe, akiknek a legnagyobb szükségük lenne rá. A folyamat folytatódik az óvodában, amiből sok van. Sokféle adatot lehetne itt mutatni, azzal együtt, hogy az óvodákkal való ellátottság Magyarországon meglehetősen jónak mondható Európai Unió összehasonlításban is, de ha ennek a minőségi-tartalmi elemeit nézzük, mondjuk hogy egy átlagos óvodai csoportban több mint száz gyerek van, hogy egy óvodapedagógusra több, mint tíz gyerek jut, akkor már az ember elgondolkodik, hogy megint ennek a korai komplex fejlesztés szempontjából megfelelő minőségű munka tud-e történni az óvodában.

És akkor elérkezik az iskolaválasztásnak a pillanata, melynek két döntő eleme van, az egyik eleme az iskolaérettségi vizsgálat, ahol maga a rendszer – hogy úgy mondjam – szelektálja a gyerekeket és juttatja el, mondja rájuk, hogy érettek-nem érettek, és hogy speciális tantervű oktatásban kell-e részesülniük, vagy nem. Hagyományos szóhasználattal kiegészítő iskola, speciális osztály probléma, amiről mindannyian nagyon sokat tudunk. A gyerekeknek egy másik csoportja pedig a szabad iskolaválasztás adta lehetőségek között, a szülők döntése szerint jut el valamilyen iskolába, és természetesen meghatározó a szülők társadalmi státusza abból a szempontból, hogy ezzel a választási szabadsággal hogyan tudnak élni. Tehát, amit leginkább mérni lehet, - mert hogy Magyarországon az iskolai teljesítmények mérésére már azért sokféle módszer született-, és itt vannak európai sztenderdek is, lásd a Pisa-vizsgálat, ami az iskolás korban tud olyan megdöbbentő adatokat mutatni, amelyek arról szólnak, hogy a szülők társadalmi helyzete milyen módon határozza meg a gyerekek iskolai teljesítményét. Én itt egy '98-as vizsgálatnak az adatát mutatom, de csak azért, mert nagyon szemléletes, de vannak újabbak is, és hasonló eredményeket hoznak. A táblázat azt mutatja nekünk, hogy az általános iskolából hová mennek tovább a gyerekek az apa iskolai végzettségével jellemezve a szülők társadalmi státuszát, és hát nem kell ehhez sok kommentárt fűzni: minél magasabb a szülők társadalmi státusza, annál inkább jutnak be a gyerekek a továbbtanulást, vagy a boldogulást inkább segítő iskolatípusokba. Azt lehet mondani, amit szintén sok kutatás megerősített, hogy a magyar iskolarendszer nem oldja, hanem erősíti a társadalmi egyenlőtlenségeket, nem tudja tompítani a társadalmi helyzetekben lévő különbségeket, hanem inkább növeli ezeket. A magyar iskolarendszer a társadalmi különbségeket képességbeli különbségekké transzformálja, tehát mire egy gyerek az iskolába jut, és nyilván nem arról van szó, hogy itt genetikai és egyéb meghatározottságok együtt járnának a társadalmi helyzettel, tehát Magyarországon a szövegértés és a származás között a legerősebb a kapcsolat. Ez azt mutatja, hogy az iskolarendszer – és még egyszer hangsúlyoznám, mindaz, ami előtte nem történt meg – semmit sem tud tenni ez ellen a dolog ellen.

Az utolsó tábla, szintén egy '98-as vizsgálatból, de erre vannak saját adataink is. A tábla arról szól, hogy mit nem tesz meg, megint milyen beavatkozási lehetőségek lennének, hogy mindaz, ami a tanórán nem tud megtörténni, mert nem fér bele ezer oknál fogva, arra megint a különórák, fejlesztések, szakkörök és egyebek nagyon is alkalmasak lennének. Ez az adatsor azt mutatja, hogy megint a társadalmi helyzet szerint, ha úgy tetszik, akkor minél jobb helyzetű valaki, annál inkább megengedheti magának, annál inkább súlyt helyez rá, hogy különféle impulzusokat adjon még az iskolán kívül a különféle lehetőségek formájában a gyerekeknek. Éppen azokhoz nem jutnak el ezek a segítségek, akiknek a leginkább szükségük lenne ezekre a többletekre ahhoz, hogy a hátrányaikat mérsékeljék.

Darvas Ágnes: A Katus főképp az oktatási rendszeren keresztül mutatta be a szegénységben élő gyerekek problémáit, én pedig megpróbálom bemutatni azt néhány megyének az adatain keresztül, hogy a jelenleg érvényben lévő szociális, illetve gyermekvédelmi törvény által előírt szolgáltatásokhoz hogyan jutnak hozzá a gyerekek. Most ehhez előjáróban annyit szeretnék mondani, hogy a legelső ábra arról szólt, hogy hogyan néz ki a gyerekszegénység Magyarországon, korcsoportok szerint. Nagyon sokféle szegénységi küszöböt lehet alkalmazni, és nagyon sokféle számítást. Ennek megfelelően nagyon sokféle szegénységi rátához jutunk. Még ezen túl is folynak viták újabb szegénységi ráták megalkotásáról, pl. felvetődött az az elképzelés, hogy mivel a gyerekes családoknak, gyerekes háztartásoknak minden társadalomban alacsonyabb a jövedelmük, mint a nem gyerekes háztartásoknak, tehát talán jobb lenne – mondják egyesek, - ha lenne egy gyerekes jövedelmi medián, és akkor ahhoz képest mérnénk a szegénységben élő gyerekek számát. Ez rögtön azt jelenti, hogy csökkenteni fogja a szegény gyerekek arányát, hiszen ez ugyanarra jó, mint hogy ha mondjuk a családon belüli fogyasztási egységeknek a mértékével játszunk. Van egy másik elképzelés, ami nem véletlenül az olaszoktól indult el: a szegénységet relatív módon értelmezzük, tehát ott, és akkor, abban a környezetben szegény a relatív szegénység szerint az illető, hogy ez nem országosan mérhető, hanem regionálisan. Adott esetben Rómától lefele és Rómától felfele, merthogy ott nagyok a különbségek. Mindezt azért mondom el, mert mi Magyarországon is általában arról szoktunk beszélni, és főképp gyerekszegénység kérdésében, hogyan néz ki ez a gyerekszegénység országosan, nagyon fura dologhoz jutnánk. Mi egyszer a Katussal végeztünk is egy kísérletet, ha megyei szinten húzzuk meg a mediánokat, akkor ugye a budapesti szegénység meg fog nőni, a Szabolcs-Szatmár megyei pedig le fog csökkenni. De ennek ellenére én nem tartom ezt egy adekvát módszernek, hogy regionális szegénységi küszöböket húzzunk. Azt inkább fontosnak tartjuk, hogy megnézzük, hogy azok pl. a szolgáltatások, amelyeknek a gyerekeket kéne elérniük, azok hogyan terülnek el Magyarországon. Ennek egy kis bevezetője volt az Ulicska László-féle térképeken látható szolgáltatások helyzete. A legjobb az lenne, ha most minden megyét és mutatót látnánk, de erre most itt nincs lehetőség. Kiválasztottunk három rossz helyzetben lévő megyét, egy jó helyzetben lévő települést: ez Budapest, ezen kívül az országos átlagot lehet még látni. Ez most még nem a szolgáltatások táblája. Ezen azt lehet látni, hogy milyen ismérvek alapján mondjuk azt, hogy ezek a megyék, ezek a települések rossz helyzetben vannak. Tehát az első háromra gondolok. Ugye, az első oszlop az egyszerűen csak azt mutatja, hogy ma a 0-14 éves korosztály hogyan oszlik meg. Hány százaléka él ezekben a kiválasztott megyékben, a másik három az bizonyos ilyen problématerképet mutat. Az egyik a 100 családra jutó foglalkoztatott, természetesen minél magasabb ez a szám, annál jobb helyzetben van az adott

megye, a másik a csecsemőhalálozás, ami egy nagyon komoly, és fontos és elfogadott indikátora a gyerekszegénységnek, ami láthatóan az országos átlaghoz képest a problémás megyékben jelentősen magas – azt kell mondanom, hogy ez egy jelentős különbség. Az utolsó az a segélyezett gyerekek aránya az adott megyén belül, az adott megye kiskorú népességén belül. Ez egészen kiugró eltéréseket mutat, mint az országos átlag, az olyan 30 százalék körül mozog, Szabolcs-Szatmár megyében 50, közel 55 százalék volt 2005. elején a segélyezetttek száma, míg Budapesten ez 10,8 százalék. Tehát, így jellemezhetnénk röviden ezeket a településeket. Nézzük meg, hogyan jutnak hozzá azokhoz a szolgáltatásokhoz, melyeket a törvények biztosítanak a gyerekek számára. Egyrészt azt lehet látni, hogy tudjuk a bölcsődéknek csak a tízezer feletti településeken kötelező működni, és természetesen egy megye településszerkezete meghatározza, hogy hány bölcsőde működik. Talán a döntéshozóknak és a törvényalkotóknak el kéne gondolkodni azon, hogy ez egy megfelelő módszer-e annak meghatározására, hogy hol kell ilyen intézmény. Mindenesetre azt lehet látni, hogy a működő bölcsődéknek több mint egyharmada Budapesten működik, és a másik három megyében 5 % körül mozog a bölcsődék száma. Még elgondolkodtatóbb az, ha van is bölcsőde, akkor annak a minősége sokkal jobb a fővárosban, 106,6 százalék a kihasználtsága, mint ha elmegyünk Szabolcs megyébe, ahol 124 százalékos.

Az óvodák esetében nincsenek ilyen kiugró különbségek az óvodák számában, ahol viszont a különbségeket látjuk, az egy csoportra jutó óvodások, illetve az egy pedagógusra jutó óvodások száma, ahol mindkét esetben azt mondhatjuk, hogy a hátrányos helyzetű megyékben sokkal rosszabb helyzetben vannak az ott óvodába járó gyerekek, mint Budapesten.

Ha nézzük az alapellátásokat, akkor azt lehet látni, hogy a szociális törvény által a kétezer főnél nagyobb településeken előírt családsegítő szolgáltatást tulajdonképpen az országos átlaghoz képest egész megfelelő mértékben biztosítják ezek a megyék, kivéve Szabolcs megyét, ahol ez 35 százalékos, tehát kirívóan alacsony. A gyermekjóléti szolgáltatást biztosító települések száma a 95 százalékot Borsod-Abaúj-Zemplén, ettől eltekintve meghaladja. Itt természetesen az a gond van, hogy nem tudjuk, tehát ez nem sokat mond a szolgáltatás léte a szolgáltatás minőségéről, tehát, hogy ki is biztosítja ezt a szolgáltatást. Most a családi napközit és a házi gyermekfelügyeletet a gyermekvédelmi törvény szerint minden településnek biztosítania kell. Éppen azért, mert a bölcsőde csak tízezer fő feletti településeken kötelező. Hát, ennek fényében elég megdöbbentő, hogy a családi napközinek majdnem 20 százaléka az éppen Budapesten működik, mikor ez a fajta ellátás kimondottan a kistelepülésekre lett kitalálva. Azt is látjuk, hogy két megyében ez egyáltalán nem fordul elő ez a szolgáltatás. A házi gyermekfelügyeletnél ugyanez a helyzet, 40 százaléka az ilyen ellátásoknak Budapesten működik. Természetesen azt is tudjuk, hogy ez nem minden esetben a leghátrányosabb helyzetű családokat célozza. Ezt különböző tapasztalatokból tudni lehet. A következő, amit minden településnek biztosítania kellene, az a helyettes szülői ellátás. Ugye, most már 2005-öt írunk, tehát nyolcadik éve van életben a törvény, összesen 2193 ilyen helyettes szülői férőhely van Magyarországon, ennek 83,67 százaléka Budapesten működik. A másik három vizsgált megyében ezeknek a száma elenyésző. Borsod-Abaúj-Zemplénben a 0,09 konkrétan 2-t jelent. Kettő, azaz 2 helyettes szülői férőhelyet. A gyermekek átmeneti otthonát ugye Húszezer fő felett kéne működtetni, láthatóan ez is főképp fővárosi ellátás. És tudom, hogy minden időn túl vagyunk, úgyhogy még csak egy továbbgondolásra alkalmas, merthogy még nem igazán átgondolt táblát szeretnék mutatni, hogy itt pénzekről is szó van: ezeknek az ellátásoknak egy nagy

részét központi költségvetési normatívákból finanszírozzák. Tehát itt pénzek újraelosztásáról is szó van, és ha eszerint nézzük ennek a négy megyének – most Budapestet is megyének tekintve – a helyzetét, akkor elég egyenlőtlen elosztást tapasztalunk.

Köszönöm szépen.